

AGNI

Nr 232 ~ Årg. 59 ~ Nr 1 ~ Sommaren 2014

I detta nummer:

Intervjuer med våra stipendiater och José Medardo Navia till minne

Det är sommar och student-tider. Inte bara i Sverige – även i Guatemala har en ny årskull av våra stipendiater tagit examen. De skickar sina tack, och vi kan även erbjuda intervjuer med några av dem.

Det är sommar och nyligen var det nationaldag. Den svenska nationalismen är överlag ganska måttfull, tack och lov. Bo Nylund reflekterar i sin text om måttlig och omåttlig nationalkänsla.

Det är sommar och tiden rinner snabbt som vattnet under broarna på Balkan. Där har vi under maj sett de värsta översvämningarna på 120 år. I sydöstra Spanien har man ironiskt nog sin värsta torka på 150 år. Under de senaste åtta månaderna har flera områden

bara fått 50 procent av normala nederbörden, på några ställen endast 25 procent av normala nederbörden. Samtidigt greppar en värmebölja centrala och östra Europa, och flera temperaturrekord för årstiden sattes.

Väder och klimat är inte samma sak. En enskild översvämning bevisar inte pågående klimatförändringar, lika lite som att en svala gör en sommar. Men när extrema

händelser går ifrån att vara extrema till att vara det nya normala – då har något hänt. Ett annat dystert rekord som väntas sättas under 2014 är att det väntas bli det varmaste sedan temperaturmätningarna startade i slutet av 1800-talet, liksom halten koldioxid i atmosfären.

Men ändå känner jag hopp. Vi är mitt emellan två val, där det senaste visade på en stark opinion för miljö- och klimatfrågor. Kanske kan det få maktbärande partier att skärpa sig? Alternativt förlora makten till dem som är villiga att föra utvecklingen framåt. I USA har president Obama tagit stora steg framåt. Istället för att låta klimatfrågan fastna i kongressens ”ing-

Kallelse till årsmöte 2014

Årsmöte för 2014 hålls onsdagen den 17 september i Uppsala klockan 18:30.

Plats meddelas dem som har anmält närvaro.

Frågor och anmälan tas emot av Kristina Nyström, kristina.nystrom@agni uppsala.se eller på telefon 070-2014916.

enmansland” har han givit USAs motsvarigheten till Naturvårdsverket befogenhet att ta fram en plan för hur utsläppen från fossileldade kraftverk ska minska med 30 procent till 2030. Dessa nya signaler kan förstärkas. Kina har meddelat att om USA påbörjar ett seriöst klimatarbete kommer även Kina att öka sina klimatambitioner. Redan i dag för faktiskt Kina en mer seriös klimatpolitik än USA.

Mest hopp har jag dock fått från mitt besök i Norrköping 6–8 juni. Då hölls Sveriges första folkriksdag sedan 1800-talet. Då var målet att framtvinga allmän rösträtt. Nu var det en radial klimatpolitik som stor på agendan. Klimatriksdagens 500 delegater diskuterade och röstade fram 35 konkreta förslag som överlämnades till representanter från samtliga partier, utom SD och M som avstod från att komma.

Det blev en lång inledning till Agni detta. Jag hoppas att du orkat läsa mina tankar, och att du läser vidare i vårt intressanta nummer, som avslutas över en minnesruna över vår bortgångne broder José Medardo Navia.

Kristina Nyström, redaktör

När vi väljer bort varandra

I den folkskola där jag gick i tidigt 40-tal fick vi ungar lära oss att det var något mycket fint att vara svensk. Ja, vi var av särskilt ”ädel stam” och ett enhetligt folk. Samma ”ras” i hela landet, bortsett från några tusen uppe i Lappland. Vi skulle vara stolta över att vara svenskar. Det förpliktade. Jag minns att några busiga pojkar från Brynäs, arbetarstadsdelen i Gävle, gärna skojade vanvördigt om de fina orden. En sa: ”Men så här kan väl för sjutton finnar och danskar och tyskar och vilka fasen som helst säga om sig själva också”. Vår snälla fröken blev svarslös, snörpte på munnen men gjorde en undanmanöver: ”Du får bara inte använda så fula ord!” Uttrycket fasen ju låg alldeles för nära ett värre ord. Och vem är egentligen Sjutton?

I söndagsskolan där i princip alla barn gick enligt tidens sed, var det mindre tal om svenskheten. Där sjöngs varje söndag: Röd och gul och vit och svart gör detsamma har Han sagt. Den rytmiska melodin var så härlig att en och annan gick och gnolade den under veckorna. Jag lärde mig att vissla

den (något som dock inte var riktigt fint. Man ska helst inte vissla psalmer, sa mamma.) Så uppstod genom söndagsskolan ett slags ideologisk balans. Alla folk är egentligen lika bra, skulle vi stolta svenskar också förstå. Kanske bidrog den gamla söndagsskolan på sitt lilla vis till att göra den svenska nationalkänslan måttfull.

När uppstod den starka och destruktiva nationalismen i Europa? Den är faktiskt inte särskilt gammal. I den aggressiva form som den fick i vår världsdel växte den fram med början under nationalromantikens glansdagar mellan 1815 och 1848. Folkgrupper började alltmer definiera sig genom att säga vilka de inte var. Man började välja bort varandra. Det egna språket blev en särskilt viktig skiljelinje, varför omsorgen om modersmålet var en stor angelägenhet i de nationella folkskolor som började grundas under samma period. I varje land skulle det uppväxande släktet fostras till kärlek till sin storslagna, och alla andra folk överlägsna, nation.

När den egna nationen närmast blev förgudad uppstod en

faslig "polyteism" i det brokiga Europa. Ideologiskt kom nationalismen att vara starkare än alla andra "ismer" under en stor del av 1900-talet. Den förenade sig i flera länder på ett ödesdigert sätt med militarism och ett dåraktigt förhållande av krig och "hjärtedöd". "De andra" framställdes som ett ständigt hot som man måste kunna möta med militär styrka. Seklet blev efter 1914 det blodigaste i vår kontinents hela historia.

I vår egen tid pågår ett slags nynationalisering. Många skottar tycks vilja "befria sig" från England och många engelsmän vill välja bort EU. Spanien kan i värsta fall spricka sönder. Än värre är det österöver. Jugoslavien förvandlades genom Balkankrigen i seklets slutskede till sju stater. I vart och ett av dem konstruerar man nu sitt alldeles egna modersmål trots att de allra flesta i Exjugoslavien (Kosovo undantaget) egentligen talar samma språk. Nu gäller det att göra så stor sak som möjligt av varje dialektal skillnad och markera gräns mot grannen.

Befolkningen inom den Europeiska Unionen identifierar sig vanligen inte som européer. Det är nationaliteten som gäller. I den mån man känner sig europeisk är det genom en negation: Vi är inte amerikaner, ej heller ryssar. Det blir naturligtvis inte lätt att med en så svag känslomässig bas bygga det enade Europa som Immanuel Kant och Jean Monnet

tänkte så klokt om.

När nationalegoismen blir omåttlig, får minoriteterna det svårt. Främmande "element" görs till syndabockar. De påstås vara upphovet till samhällets alla problem. I dag demonstrerar en ny generations nazister i det offentliga rummet och återanvänder slagord från Hitlers tid. Så sker också i Sverige. Judar och romer blir ännu en gång utsatta för förnedring och hot. Många som invandrat från muslimska länder – även de som flytt undan religiöst förtryck – tvingas inse att många svenskar anser dem inte vara önskvärda här i landet. "Du är inte önskvärd här." Kan man tänka sig ett grymare budskap? Och vad slags inre människa växer fram hos de personer som avsiktligt kränker medmänniskor på detta sätt? Vad händer inom den kränkte?

Trots alla farliga tecken i tiden finns det naturligtvis hopp om framtiden. Den är inte ödesbestämd. Ej heller är det troligt att de extremistiska grupperna kan lägga beslag på den. Det finns en annan verklighet att beakta. En starkare och mer utbredd opinion än någonsin avskyr och fruktar det omåttliga: Den måttlösa girigheten. Det tanklösa och grymma skillnaderna i människors livsvillkor. Den obscena utplundringen av naturens resurser för att hålla i gång en ofreflekterad konsumism. Så många människor världen

över, vet och känner att denna omåtta är farlig. Den kunskapen har det stått oss dyrt att nå fram men är nu en synnerligen värdefull tillgång. Den utgör en nödvändig förutsättning för att vi skall kunna sätta gränser mot omåttligheten – göra bot och bättring och forma framtiden redan nu i en insikt som förenar den goda viljans människor världen över. De är otaliga.

Tidningen Agni började utkomma för 90 år sedan. Den var då organ för en studentförening i Berlin. Dess grundare var en ryss, Mikael Hoffman, som kommit dit efter inbördeskrig, kaos och hungersnöd i Ryssland. Dess syfte var att bilda motvikt mot alla de studentorganisationer som hyllade "den tyska jorden och det tyska blodet" eller ägnade sig åt farlig mensurfäkting. Hoffman var inspirerad av Nathan Söderbloms ekumeniska vision men menade att en verklig ekumenik bör omfatta världens olika kulturer, inte bara vara en kristen enhetssträvan. Både Albert Einstein och Thomas Mann inbjöds att föreläsa i föreningens regi. De kom gärna och deras tal refererades utförligt i dåtidens Agni.

Nazisterna stövlade in och tog makten i Tyskland 1933. Tidningen Agni förbjöds och all utrustning och allt textmaterial togs i beslag. Hoffman kom till Sverige men fick vänta många år innan han fick legalt uppehållstillstånd här. När hans ärende

till sist hamnade hos Christian Günther, utrikesminister i den svenska samlingsregeringen, avgjordes saken. Günther lär ha sagt: "Denna person kan vi behöva här i landet." Så blev det. Och tidningen Agni började komma ut på nytt, nu som språkrör för

en förening med samma namn. Den har utan avbrott utkommit sedan 1952.

Till sist vill jag återkomma till den snälla fröken som fick inleda mina reflexioner. Visst var hon nationalist. Vem var inte det 1943? Men när jag många år

senare lärde känna henne förstod jag att hon i ännu högre grad alltid varit en glödande fredsvän. I själv verket gillade hon nog Brynäspojken's uppstudsiga fråga.

Bo Nylund, ordförande

Intervju med våra stipendiater

För många barn på Guatemalas landsbygd har det länge varit svårt att få gå i en skola värd namnet. De 18 år som gått sedan fredsavtalet har medfört en förbättring och nu finns på många håll fungerande skolor upp till högstadienivå. Enligt officiell guatemalansk statistik har analfabetismen de senaste 12 åren minskat från 32 till 17 procent av befolkningen. FN-statistik visar att fler kvinnor än män är analfabeter i landet. Eftersom gymnasieutbildningen inte täcks av de statliga bidragen måste eleverna betala avgifter för att få fortsätta efter grundskolan. Långt färre har därför möjlighet att få en formell yrkesutbildning. I byn Pasac fanns för fem år sedan 1 226 registrerade invånare. Idag har 147 av dessa yrkesutbildning varav dryga hälften genom det stipendiatprogram som invånarna i Pasac själva styr och som Agni finansierar.

Kommittén som väljer ut stipendiaterna består av några äldre, erfarna ledare men också två unga personer, en man och en kvinna, som fått sin utbildning via programmet.

– Vi väljer ut de familjer som inte kan betala för sina barn och en majoritet av stipendiaterna är flickor. I närheten av Pasac finns endast lärar- och ekonomutbildning och därför är man hänvisad till de utbildningarna. Pengarna räcker inte till bostad och resor till skolor längre bort.

Vid Agnis besök i Pasac 2013 intervjuades fyra unga stipendiater av vår utsände, Mikael Boman. Här kan du ta del av deras berättelse.

Santa Catalina

Utan Agnis hjälp hade jag inte kunna avsluta mina studier. Min pappa hade inte de pengar som behövdes. Nu, 30 år gammal, arbetar jag som bibliote-

karie. Jag bor fem minuter från byn. Pappa är bonde och har lite mark där han odlar kaffe och majs. Efter grundskolan valde jag en treårig gymnasial lärarutbildning. Sedan kunde jag få jobb som bibliotekarie och jag jobbar också lite grann som lärare. En biståndsorganisation betalar för att vi hjälper till med utbildning av ungdomarna i Pasac. De betalar min lön både för insatserna i biblioteket och i skolan. Min mamma är död och jag bidrar så gott jag kan till min fars försörjning. Jag har fästman men är inte gift. Vi är totalt nio systerar och bröder och det är bara jag som har studerat, skaffat mig ett yrke och ett arbete. Jag har också ett förtroendeuppdrag i byn. Jag är sekreterare i stipendiekommittén.

Diego

Min pappa har inte något fast arbete och har därför inte kun-

nat låta mig gå så länge i skola. Jag har fyra systrar. Idag är jag 23 år och har utbildning tack vare stipendieprogrammet. Därför har jag kunnat få ett arbete som ger mig lön varje månad. Jag är utbildad ekonom och arbetar med bokföring för en biståndsorganisation. När jag får lön ger jag en del till min pappa och han använder det på bästa sätt. Vi måste stödja mina systrar. När jag behöver något betalar jag det själv. Jag har fru och ett barn som är fyra månader gammalt. Jag har kunnat etablera familj och vi kan försörja oss. För några månader sedan kom en Agnistipendiatar hit och jag fick vara handledare till honom. Jag fungerar som kassör för stipendieprogrammet.

Angela

Jag går nu sista klass på gymnasiet. Jag fick först veta att jag inte skulle få något stipendium. Varje månad kostar skolavgiften 130 kronor. Min lillebror, ett av mina sju syskon, åkte då till USA och kunde hjälpa mig med utbildningen men där blev han sedan dödad. Då vände jag mig till stipendieprogrammet på nytt och de accepterade mig. Jag avslutar snart, 25 år gammal, min lärarutbildning. Tidigare kunde man få jobb direkt efter gymnasiet men nu krävs ytterligare tre år på universi-

**GRACIAS AMISGOS
DE AGNI, SUECIA,
POR SU APOYO
A LA EDUCACION
DE LA JUVENTUD
DEL CASERIO PASAC**

Åter har en årskurs stipendiatar i byn Pasac avslutat sina utbildningar. Foton på stipendiaterna tillsammans med de varaste tackhälsningar skickas till Agnis medlemmar. Här publicerar två av alla foton. Översättning: Tack till våra vänner i Agni, för ert stöd till utbildning av byn Pasacs ungdomar.

tetet för en lärarexamen. Mot detta protesterar nu många studenter och föräldrar runt om i landet. I Pasac finns inget arbete för mig så jag tänker mig till huvudstaden. Jag kommer att kämpa för att kunna fortsätta studera. Min dröm är att jag om tio år har ett jobb och är nöjd eftersom studierna har gjort att jag kunnat utvecklas. Det är svårt att hitta arbete om man inte har en titel. Jag vill köpa en liten jordplätt, gifta mig och bilda familj. Det finns inte mycket våld i Pasac. Under nätterna har byn organiserat bevakning så tjuvarna är rädda att komma hit. Jag vill gärna arbeta med barn och bo i Pasac.

Julian

Jag har en äldre bror som fick stipendium i två år, men han klarade inte studierna och därför avbröts stipendiet. Mot slutet av detta år tar jag min lärarexamen som stipendiatar. Min pappa är bonde, och jobbar också som skräddare. En av mina bröder studerar för att bli präst i katolska kyrkan. Jag är 22 år och har fyra syskon. Jag har körkort och hoppas få jobb som chaufför. Jag spelar också gitarr och har en vild dröm om att kunna leva på det. Annars hoppas jag att om tio år har ett eget hus och ett fast jobb. Jag har kanske familj men jag vet inte om det är möjligt.

José Medardo Navia

till minne

En ung student, José Navia, flydde 1972 från Bolivia efter Hugo Banzers blodiga militärkupp i augusti 1971. Han kom till Chile där Salvador Allende då var president. José hörde till de många ungdomar i Sydamerika som den gången hoppades att den fredliga övergång till ett både demokratiskt och socialistiskt samhälle, som såg ut att bli verklighet i Allendes Chile, var inledningen till en ny och ljusare tid i kontinentens historia. Men redan 11 september 1973 utsläcktes det hoppet av generalen Pinochet genom hans militärkupp. Den ledde till massakrer på vänsterns anhängare och till en diktatur som skulle råda under sexton år. José hörde till de många som hamnade på stadion i Santiago, av militären förvandlad till ett enormt fångelse där tortyr och avrättningar praktiserades

under flera månader och blev döden för många. José överlevde med knapp marginal och kom till Sverige som flykting, inte minst tack vare den svenske ambassadören Harald Edelstams fantastiska räddningsaktioner.

Det var en illa åtgången 23-årig flykting som landade i ett vintrigt Sverige 1974. Han kom till Uppsala, där han snart lärde sig svenska och skaffade sig akademiska meriter i sociologi vid universitetet. Till stor del försörjde han sig genom vaktmästararbete i Vaksala församling. Samtidigt var han ivrigt verksam med att knyta kontakter med svenska folkrörelser och ideella organisationer. Han hade i detta arbete mycket viktigt stöd genom sin dåvarande hustru, Miriam Maese. Deras engagemang ledde till en mängd biståndsprojekt i Bolivia, många av dem samordnade genom

Örjansgården Agni. Grupper samarbetade. Grimstaskolan i Upplands Väsby spelade en stor roll. Skolor byggdes eller renoverades. En fattig stadsdel i staden Cochabamba blev försörjd med rent vatten och elektrifierad. Elever på Fyrissskolan i Uppsala konstruerade välfungerande solvärmeanläggningar uppe på den andinska högslätten.

Från 1982 genomgick Bolivia en trevande process mot demokrati. José återvände dit men kom tillbaka till Sverige 1990 – nu som landets första ambassadör i vårt land. I ett oföreglömligt ögonblick fick jag se den nu aningen nervöse ”don José” klättra in i sjuglasvagnen och föras till Stockholms slott och där överlämna sina kreditiv till Sveriges statschef. Efteråt var han djupt berörd av kung Carl Gustafs sobra vänlighet och förtjusning över att få tala

svenska med en ambassadör från Bolivia.

Josés jovialiska, toleranta och varma natur blev en tillgång även i den diplomatiska roll som han kom att spela med både värdighet, effektivitet – och humor – under de fyra år han tillbringade i Stockholm. Han blev några år senare sitt lands ambassadör i Haag. Det var där han sedan bosatte sig och därifrån kom budskapet om att José gick ur tiden 15 maj, 62 år gammal, efter lång kamp besegrad av en elakartad cancer. Vi är många här i Sverige, som nu delar kännbar sorg med hans familj, hans hustru Raluca, tidigare hustru Miriam liksom barnen Esteban, Ernesto och Martina. Hans liv sammanfattar och speglar både ett stycke dramatisk latinamerikansk historia och historien om ut hållig och gränsöverskridande svensk solidaritet.

Bo Nylund

TIDNINGEN AGNI, BOX 1528, 751 48 UPPSALA

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds tidningen med nya adressen på framsidan (ej adressidan).

AGNI

FÖRENINGEN ÖRJANSGÅRDEN AGNI

Returadress: C/o Nyström,
Granitvägen 21 c,
752 43 Uppsala

Postgiro: 7 73 73-9

TIDNINGEN AGNI

Redaktör: Kristina Nyström,
070-201 49 16, kristina.
nystrom@agni uppsala.se

Ansvarig utgivare: Bo Nylund,
018-50 37 82, 070-680 58 29,
bo.nylund@telia.com

Välkommen att höra av dig med synpunkter!